

Proizvodno-potrošna bilanca mesa peradi u Republici Hrvatskoj

Production and supply balance of poultry meat in Croatia

Grgić, I., Zrakić, M., Hadelan, L., Salputra, G.

Poljoprivreda/Agriculture

ISSN: 1848-8080 (Online)

ISSN: 1330-7142 (Print)

<http://dx.doi.org/10.18047/poljo.21.1.13>



Poljoprivredni fakultet u Osijeku, Poljoprivredni institut Osijek

Faculty of Agriculture in Osijek, Agricultural Institute Osijek

PROIZVODNO-POTROŠNA BILANCA MESA PERADI U REPUBLICI HRVATSKOJ

Grgić, I.⁽¹⁾, Zrakić, M.⁽¹⁾, Hadelan, L.⁽¹⁾, Salputra, G.⁽²⁾

Izvorni znanstveni članak
Original scientific paper

SAŽETAK

Meso peradi sve je značajniji izvor proteina u ljudskoj potrošnji. Kratki proizvodni ciklus, relativno niske cijene te nedostatak vjerskih ograničenja u potrošnji čimbenici su koji pozitivno djeluju na razvitak peradarstva. U strukturi mesa peradi najveći udjel je pilećega mesa. Cilj istraživanja bio je izračunati razinu samodostatnosti za meso peradi u Hrvatskoj u razdoblju 2000.-2012. te na temelju dobivenih rezultata izračunati stupanj samodostatnosti u 2016. godini. Za izračun stupnja samodostatnosti korištena je metoda bilanciranja. Stupanj samodostatnosti u proizvodnji mesa peradi u Hrvatskoj viši je nego kod drugih vrsta mesa i bio je između 80 i 90%, ali se očekuje njegovo daljnje smanjenje te bi se u 2016. godini domaćom proizvodnjom podmirivalo oko 81,17% potreba.

Ključne riječi: meso peradi, proizvodnja, potrošnja, bilanca, Hrvatska

UVOD

Stočarstvo treba zadovoljiti rastuću potražnju za visoko vrijednim proteinima. Na potražnju djeluje porast dohotka te porast stanovništva, što dovodi do povećanja svjetske proizvodnje mesa. Proizvodnja mesa u svijetu se od oko 78 milijuna tona 60-ih godina prošloga stoljeća povećala na 308 milijuna u 2014. godini. Jedna od grana u stočarstvu koja je intenzivni proizvođač proteina životinjskoga porijekla je peradarstvo. Kokoš je najčešća vrsta peradi i čini 90% ukupne svjetske populacije peradi, a ostalo patke sa 6%, pure 1,4% te guske s 1,4% (<http://www.vniipp.ru/EG2011.pdf>).

Peradarstvo u svijetu ima obilježje industrije (do 70%), a perad se proizvodi uz primjenu najsuvremenijih tehničkih, tehnoloških i organizacijskih postupaka. Proizvodni kapaciteti su peradarske farme, gdje je osnovni građevinski dio peradarnik. To su većinom potpuno zatvoreni objekti s visokom tehnologijom hranidbe, iznojavanja, skupljanja jaja i izlova pilića te održavanja optimalne mikroklima. Za intenzivnu peradarsku proizvodnju upotrebljava se isključivo perad stvorena dugogodišnjim selekcijskim radom - linijski hibridi. To su visokospecijalizirane i visokoproizvodne životinje koje se po mnogim odlikama znatno razlikuju od čistih pasmina iz kojih su stvorene odabirom i križanjem (<http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=47516>).

U ukupnoj potrošnji svih vrsta mesa najrazvijenijih država svijeta, meso peradi zauzima najveći udjel. Razlozi takvoj pojavi višestruki su. Prema Janječiću (2011.) to su: vrlo kratko trajanje tova, visoka koncentracija žive mase peradi u peradnjaku (iskoristivost prostora), veliki reprodukcijski potencijal, učinkovita konverzija hrane, nutritivna vrijednost mesa, relativno niža prodajna cijena od ostalih vrsta mesa te prikladnost mesa peradi za suvremeni način ishrane ljudi, tzv. „brza hrana – fast food“. Drugi su čimbenici cijena i trendovi u prehrani. Današnji trendovi u prehrani zagovaraju manji unos masnoća. Usporedbom nutritivne vrijednosti mesa peradi – meso peradi je podjednako bogato proteinima (20,5g/100 g) kao i govedina, svinjetina te janjetina. Proteinima je izdašnije jedino pureće meso (21,9g/100 g). Masnoća se u mesu peradi ne pohranjuje intramuskularno kao kod ostalih vrsta mesa, nego potkožno (Janječić, 2005). Meso peradi se, stoga, često promovira kao dio zdravoga načina prehrane. Prednost mesa peradi je da konzumacija nije ograničena vjerskim običajima, kao što je to slučaj kod svinjetine ili govedine u nekim dijelovima svijeta.

(1) Prof. dr. sc. Ivo Grgić (igrjic@agr.hr), Magdalena Zrakić, mag. ing. agr., doc. dr. sc. Lari Hadelan - Agronomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Svetošimunska 25, 10000 Zagreb, Hrvatska, (2) Guna Salputra, University of Ljubljana, Biotechnical Faculty, Groblje 3, Domžale, Slovenia

Cijena mesa, koja je uvelike uvjetovana načinom proizvodnje, danas pogoduje dostupnosti mesa peradi na tržištu i konzumaciji na svakodnevnoj bazi. Današnja proizvodnja mesa peradi visoko je industrijalizirana i ne zahtijeva veliku količinu prirodnih resursa (zemljišta i vode), a komparativne prednosti kratki su proizvodni ciklusi i brzi obrt kapitala u odnosu na ostale stočarske proizvodnje.

U odnosu na druge proizvodnje mesa, domaća proizvodnja mesa peradi s visokim udjelom zadovoljava domaću potrošnju (Grgić i Zrakić, 2015.). Iako je samodostatnost u razdoblju 2000.-2012. u prosjeku iznosila preko 90%, jedan od bitnih pokazatelja za poslovne odluke proizvođača, ali i podloga za kreatore agrarne politike utvrđen je stupanj samodostatnosti određenih proizvodnji (Grgić i sur., 2011.). Korisnim alatom u određivanju samodostatnosti pokazala se metoda proizvodno-potrošne bilance. U radu se, nakon analize glavnih trendova peradarske proizvodnje u svijetu i Europi, daje prikaz promjene broja peradi i proizvodnje mesa peradi u Hrvatskoj za razdoblje 2000.-2012. te projekcija za 2016. godinu. Cilj je rada izračunati razinu samodostatnosti za meso peradi u Hrvatskoj

u razdoblju 2000.-2012. te, na temelju dobivenih rezultata, projicirati samodostatnost u 2016. godini.

MATERIJAL I METODE

U radu su korišteni podaci Državnoga zavoda za statistiku Republike Hrvatske te EUROSTAT-a i FAO-a. Za analizu vremenske serije te projekciju do 2016. godine korištena je metoda trenda i to polinoma prvoga stupnja, koji se pokazao statistički i praktično najprihvatljiviji. Za izračun stupnja samodostatnosti korištena je metoda bilance. Proizvodno potrošne bilance standardizirane su na način da su prerađeni proizvodi svedeni na svoj primarni ekvivalent (sirovinu) postupkom tzv. vertikalne standardizacije. Stope ekstrakcije ili tehnički koeficijenti koji se koriste u izradi bilance služe za konverziju unatrag prema primarnoj razini, množenjem količine prerađenoga proizvoda i recipročnoga tehničkog koeficijenta. Primjerice, količine mesa peradi i prerađevina u kojima se ono nalazi (uvezenoga, izvezenoga, proizvedenoga, potrošenoga) izražene su u ekvivalentu mesa peradi (FAOSTAT, 2015.).

Tablica 1. Sastav bilance i jednadžba trenda za izračun sastavnica bilance mesa peradi za 2016. godinu

Table 1. Composition of the balance and the trend equation for calculating the components of the poultry meat balance for the year 2016

Elementi bilance/ The balance elements	Pojašnjenje/ Explanation	Trend/Trend
Klanje/ Slaughtering	Ukupno zaklana perad u klaonicama i obiteljskim gospodarstvima/ Total poultry slaughtered in slaughterhouses and family farms	$Y_c = -239,08X + 48701$
Neto težina zaklanih/ Net weight	Težina očišćenoga trupa bez krvi, glave, utrobe i nogu/ Weight of cleaned carcass without blood, head, offal and legs	$Y_c = -1,594X + 99,593$
Domaća proizvodnja mesa/ Gross indigenous production	Zbroj bilanci klanja i vanjske trgovine stoke namijenjene za klanje, tj. klanje uvećano za izvoz i umanjeno za uvoz/ The sum of the balance of slaughtering of livestock and foreign trade of animals intended for slaughter, ie. slaughter plus exports and minus imports	
Vanjska trgovina (razmjena s EU i ne-EU zemljama)/ External trade (trade with the EU and non-EU countries)	Uvoz živih životinja/ Imports of live animals	$Y_c = -0,0066X + 0,2777$
	Uvoz živih životinja iz EU-a/ Imports of live animals from the EU	$Y_c = 0,0122X + 0,0816$
	Izvoz živih životinja/ Export of live animals	$Y_c = 0,1259X - 0,3238$
	Uvoz mesa/Imports of meat	$Y_c = 0,0004X + 0,0372$
	Uvoz mesa iz EU-a/ Imports of meat from EU	$Y_c = 1,6897X - 1,544$
	Izvoz mesa/Export of meat	$Y_c = 0,3106X + 1,4751$
	Izvoz mesa u EU/ Export of meat from EU	$Y_c = 0,4242X + 2,4087$
	Uvoz živih životinja/ Imports of live animals	$Y_c = 0,1335X + 0,934$
Neto proizvodnja mesa/ Net production	Domaća proizvodnja uvećana za uvoz živih životinja i umanjena za izvoz živih životinja/ Domestic production plus imports of live animals and reduced by the export of live animals	
Raspoloživi resursi/ Available resources	Neto proizvodnja uvećana za uvoz mesa/ Net production plus imports of meat	
Početne zalihe/ Initial stocks	Pohranjene količine prvoga dana referentnoga razdoblja/ Stored amount of the first day of the reference period	
Završne zalihe/ Final stocks	Pohranjene količine posljednjega dana referentnoga razdoblja, a istovremeno su i početne zalihe sljedećega referentnoga razdoblja/ Stored quantities on the last day of the reference period, and at the same time the initial stock of following reference period	
Promjene zaliha/ Stock change	Razlika završnih i početnih zaliha/ The difference between the final and initial stocks	

Elementi bilance/ The balance elements	Pojašnjenje/ Explanation	Trend/Trend
Domaća potrošnja/ Domestic consumption	Proizvodnja uvećana za uvoz, a umanjena za izvoz i promjene zaliha/ Production plus imports and minus exports and stock changes	
Ljudska potrošnja/ Human consumption	Količine dostupne stanovništvu za potrošnju tijekom referentnoga razdoblja i ulaze na tržište u originalnome ili prerađenome stanju/ Quantities available to households for consumption during the reference period and the market entrances on in the original or processed way	
Stupanj samodostatnosti/ Degree of self-sufficiency (%)	Omjer između domaće proizvodnje i domaće potrošnje. Ako je iznos ispod 100, tada proizvodnja ne pokriva potrošnju, a iznos iznad 100 ukazuje na proizvodnju koja prelazi domaće zahtjeve pa se određene količine pohranjuju ili izvoze/ The ratio between domestic production and domestic consumption. If the amount is below 100, then production does not cover consumption, and the amount above 100 indicates that production exceeds domestic requirements so certain amount of products are stored or exported	

REZULTATI I RASPRAVA

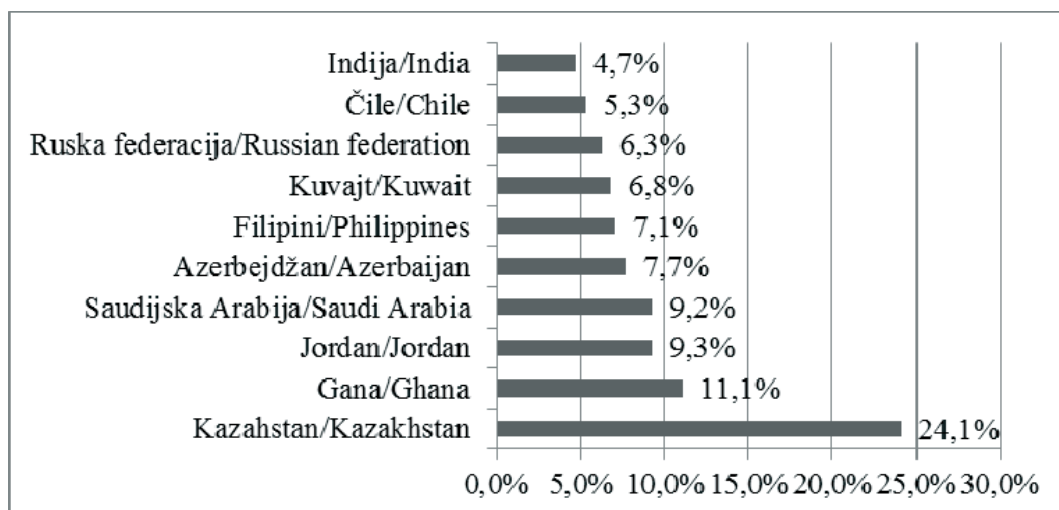
Proizvodnja mesa peradi u svijetu i u EU

Svjetska proizvodnja mesa u 2012. godini je oko 304 milijuna tona, dok je prosječna potrošnja per capita bila 42,8 kg (<http://www.globalagriculture.org/report-topics/meat-and-animal-feed.html>). Značajne su razlike između država s obzirom na ekonomsku razvijenost te je u zemljama u razvoju prosječna potrošnja mesa po stanovniku bila 33,4 kg, dok je u razvijenim zemljama dvostruko veća (76,2 kg), Grgić i Zrakić (2015.). Prosječna potrošnja po stanovniku u EU je 65 kg, a u Hrvatskoj 63 kg. Najveće svjetsko tržište mesa je Kina (Delgado, 2003.), gdje se troši oko četvrtine ukupne svjetske proizvodnje (71 milijuna tona) i u stalnom je porastu. Populacija u visokorazvijenim državama ima način prehrane koji se temelji na visokom udjelu namirnica životinjskoga porijekla. Iznos prosječnih količina zasićenih masti i crvenoga mesa daleko je veći od preporučenih količina (Linseisen i sur., 2009.; Pan i sur., 2012.). Mijenjaju se preferencije potrošača koji traže visoko vrijedan proizvod u obliku mesa peradi koji je cjenovno pristupačan zahvaljujući ekonomičnosti i produktivnosti primarne proizvodnje (Scanen, 2007.).

Ukupni udio mesa peradi u ukupnoj svjetskoj proizvodnji mesa iznosi 33% (Bobetić, 2011.). Prema FAOSTAT-u, SAD su vodeći proizvođač mesa peradi u svijetu, a slijede ih Kina, EU i Brazil te zajedno proizvode oko 65 milijuna tona ili više od polovice ukupne svjetske proizvodnje mesa peradi (oko 60%).

Broj živih životinja je oko 15 mlrd. komada peradi, od kojih se godišnje proizvede 90 mil. tona mesa (prosječno 2003./2013.), što peradarstvo svrstava u vodeću stočarsku granu sa stalnim trendom povećanja proizvodnje. Najveći udio u proizvodnji mesa peradi ima proizvodnja brojlera (SAD oko 87%, Kina oko 69%, EU-28 oko 80%). Pileće meso kao najzastupljenija kategorija proizvodi se u 161 zemlji svijeta (Raguž-Đurić i Žutinić, 2011.). Druga vrsta mesa po udjelu je pureće meso, ali u značajno manjem postotku. Proizvodnja purećega mesa u EU koncentrirana je u nekoliko država članica. Pet država (Njemačka, Francuska, Italija, UK i Poljska) zajedno su proizvođačice 80% proizvodnje purećega mesa u EU.

Značaj peradarstva raste u cijelome svijetu, posebice u zemljama u razvoju i srednje razvijenim zemljama (Mužić, 2008.). Budući da su to tržišta s većinskim islamskim stanovništvom, a ako se uzme u obzir da konzumacija mesa peradi nije „ograničena“ vjerskim običajima, onda su takvi trendovi očekivani.



Grafikon 1. Deset država s najvećim stopama rasta proizvodnje pilećega mesa u 2015. – procjena

Figure 1. The ten states with the highest rates of chicken meat production growth in 2015 - estimates

(Izvor-Source: <http://www.indexmundi.com/agriculture/?commodity=turkey-meat&graph=production>)

Europska peradarska proizvodnja posljednjih godina doživjela je dosta promjena, ponajprije zahvaljujući proširenju EU-a, zatim pod utjecajem pokreta za dobrobit životinja, ekologije, biološke sigurnosti u proizvodnji i distribuciji hrane (Mužić, 2008.). U 28 zemalja Europske unije (EU) u 2013. godini ukupno je proizvedeno 13.315.120 tona.

Prosječni izvoz mesa peradi iz EU-a je na razini 1,3 milijuna tona i ne očekuje se povećanje istog u budućnosti, zbog jake konkurencije na svjetskom tržištu, dok je uvoz manji (oko 900.000 tona). Vrijednosno veliki dio uvoza dolazi iz Brazila (oko 70% ukupnog uvoza mesa peradi) i Tajlanda (oko 20%). Prosječna vrijednost uvezenoga mesa je 2,65 EUR/kg, jer se uvoz odnosi na prsa peradi i druge proizvode s dodanom vrijednosti – polugotova jela i sl. Vrijednost izvoza niža je od uvoza, ali su asortiman proizvoda u izvozu i broj država u koje se izvozi veći. Prosječna vrijednost izvoza je 1,40 eura/kg. Polovica izvoza odlazi u 5 zemalja relativno podjednako (Saudijska Arabija, Benin, Južna Afrika, Hong Kong i Rusija), dok druga polovica odlazi u veliki broj ostalih zemalja (http://ec.europa.eu/agriculture/poultry/index_en.htm). Tržište EU-a samodostatno je mesom peradi, a stupanj je na razini od 104% (European Commission, 2015.).

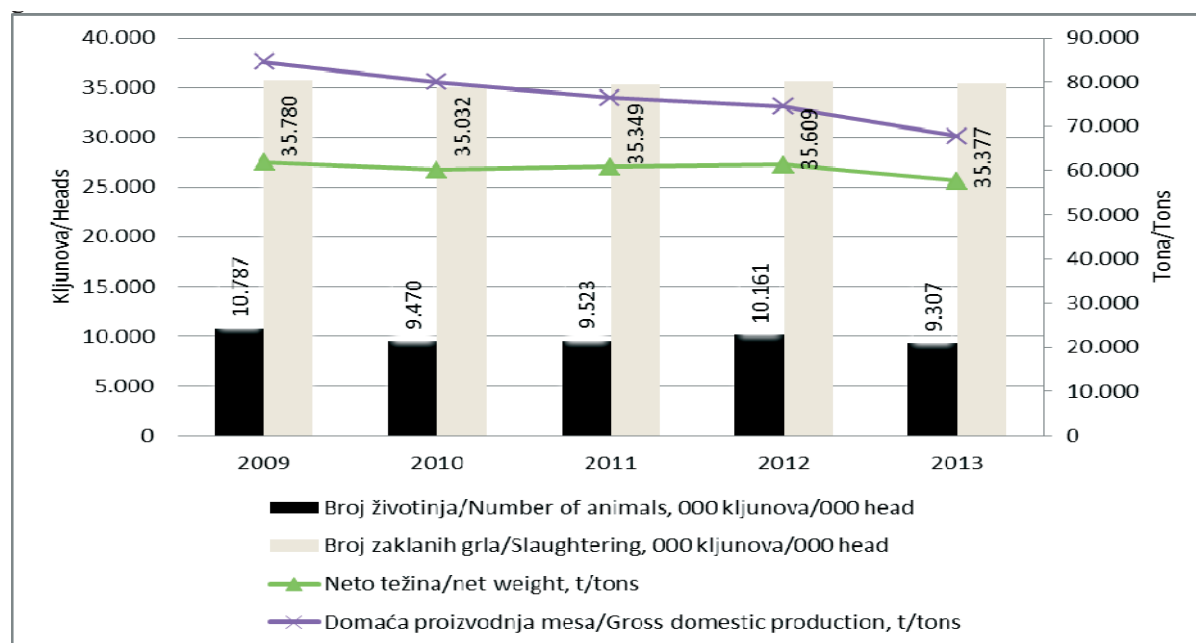
Vodeća zemlja članica po proizvodnji mesa peradi u EU je Francuska, zatim Ujedinjeno Kraljevstvo, Njemačka i Poljska. Te četiri države članice čine polovicu proizvodnje u EU (52%). Države koje prelaze godišnju

proizvodnju od milijun tona su Nizozemska, Italija i Španjolska. Relativno mali dio u EU (oko 4%) mesa peradi ide u daljnju preradu (prerađevine), jer se, uglavnom, meso u maloprodaji prodaje u svježem obliku. Prosječna potrošnja mesa peradi u EU iznosi oko 25 kg po stanovniku. Europski potrošači sve više traže otkoštano meso peradi, posebice file prsiju. Oko trećine europske potrošnje pilećega prsnoga filea potječe iz uvoza.

Proizvodnja mesa peradi u Republici Hrvatskoj

Potrošnju i proizvodnju mesa peradi u većini razvijenih zemalja u zadnjih desetak godina pratio je trend povećanja. Isti trend zabilježen je i u Hrvatskoj. Peradarstvo u Hrvatskoj, naročito industrijskoga tipa, desetljećima je vertikalno ustrojeno kroz uzgoj rasplodne peradi, proizvodnju rasplodnih jaja, jednodnevne peradi te uzgoj pilića i peradi za klanje (Bobetić, 2011.). U Hrvatskoj je uzgoj peradi prisutan još od 15. stoljeća (Gajčević i sur., 2006.). Proizvodnja peradi sudjeluje s oko 7% u ukupnoj vrijednosti hrvatske poljoprivrede, odnosno s 18% u vrijednosti stočarske proizvodnje (Žutinić i Raguž-Đurić, 2008.).

Sredinom 2000-ih godina (2005.), svjetsko pa i hrvatsko peradarstvo bilo je pogođeno virusom N5H1, poznatim kao virus ptičje gripe. Trend povećanja proizvodnje peradarskih proizvoda nakratko je tada bio prekinut. Veliki dio živih životinja neškodljivo je uklonjen radi prevencije širenja virusa i u Hrvatskoj je ukupan broj peradi u 2005. godini smanjen za 545 tisuća kljunova u odnosu na 2004. godinu.



Grafikon 2. Odabrani pokazatelji peradarske proizvodnje u Hrvatskoj 2009.-2013.

Figure 2. Selected indicators of poultry production in Croatia from 2009 to 2013

(Izvor: DZS, Statistički ljetopis, 2012., 2014./Source: CBS, Statistical yearbook, 2012,2014)

Prema službenoj statistici Hrvatske, u posljednjih pet godina prosječno brojno stanje peradi je oko 10 milijuna komada. Broj zaklanih kljunova u klaonici je na razini od 35 milijuna (Grafikon 3.), dok je ukupni broj zaklane peradi veći za oko 20%.

Kao i kod drugih vrsta mesa, Hrvatska ima dovoljne kapacitete za peradarsku proizvodnju prema procjenama stručnjaka, ali oni nisu iskorišteni. Proizvodna struktura, zbog nedostatka cjelovite tržišne infrastrukture i neodgovarajućega poslovnoga povezivanja gospodarstava

(Raguž-Đurić i sur., 2006.), jedan je od uzroka nekonkurentnosti domaće peradarske proizvodnje. Domaća proizvodnja mesa (GIP) u razdoblju 2000.-2012. godine kretala se 74-99 tisuća tona (prosjeak 89 tisuća tona), s time da je najveća proizvodnja zabilježena 2003. i 2005. godine. U novije vrijeme (nakon 2003.), uvezene količine mesa veće su od izvezenih, no, unatoč tome, stupanj samodostatnosti je na oko 90%, što je još uvijek znatno više nego za ostale vrste mesa. Prosječna potrošnja mesa peradi per capita nešto je iznad 20 kg godišnje.

Tablica 2. Proizvodno-potrošna bilanca mesa peradi u Hrvatskoj 2010.-2012. godine i projekcija za 2016.

Table 2. Production and supply balance of poultry meat in Croatia from 2010 to 2012 and projections for 2016

Pokazatelj/ Indicator	2000./06.	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2016.
Klanje (000 kom)/ Slaughtering (000 head)	47.682,82	48.339,09	48.954,09	48.104,26	45.813,41	43.738,05	42.631,14	44.636,64
Prosječna težina trupa (kg)/ The average carcass weight (kg)	1,96	1,93	1,89	1,73	1,72	1,73	1,72	1,62
Neto težina zaklanih životinja (1.000 t)/ Net weight of the animals (1000 t)	93,29	93,05	92,52	83,08	78,94	75,60	73,46	72,50
Bilanca/Balance (1000 t)								
Domaća proizvodnja mesa/Gross indigenous production	93,15	93,40	93,03	84,57	79,98	76,43	74,43	74,15
Uvoz živih životinja za klanje/Imports of live animals for slaughter	0,26	0,18	0,18	0,19	0,23	0,21	0,23	0,17
- iz EU-a/from EU	0,14	0,18	0,18	0,19	0,23	0,21	0,23	0,29
Izvoz živih životinja za klanje/Exports of live animals for slaughter	0,12	0,53	0,69	1,68	1,27	1,04	1,20	1,82
- u EU/in EU	0,05	0,09	0,00	0,003	0	0,01	0,06	0,04
Neto proizvodnja mesa/Net production	93,29	93,05	92,52	83,08	78,94	75,60	73,46	72,50
Uvoz mesa/Imports	4,86	13,21	13,93	16,66	18,04	17,11	20,74	27,18
- iz EU-a/ from EU	2,92	5,06	4,12	3,67	3,75	4,26	6,12	6,76
Raspoloživi resursi/Available resources	98,14	106,26	106,46	99,74	96,97	92,72	94,20	99,68
Izvoz mesa/Exports	4,25	4,90	5,56	6,06	6,75	8,10	8,77	9,62
- u EU/in EU	1,59	1,96	2,18	0,003	2,99	3,00	3,04	3,204
Početne zalihe/Initial stocks	2,71	3,08	1,15	2,98	2,18	2,70	5,64	5,30
Konačne zalihe/Final stocks	3,04	1,15	2,98	2,18	2,70	5,64	1,22	4,01
Promjene zaliha/Stock change	0,33	-1,93	1,83	-0,81	0,52	2,94	-4,42	-1,29
Domaća potrošnja/Domestic consumption	93,56	103,30	99,07	94,48	89,70	81,67	89,85	91,34
Ljudska potrošnja/Human consumption	93,56	103,30	99,07	94,48	89,70	81,67	89,85	91,34
- Po glavi stanovnika/kg/Human consumption per capita (in kg)	21,83	24,11	23,12	22,05	20,93	19,06	20,97	21,32
Stupanj samodostatnosti/Degree of self-sufficiency (%)	99,73	90,42	93,90	89,51	89,16	93,58	82,84	81,17

Izvor: Izračunato na temelju podataka DZS., projekcija za 2016 izračun autora/Source: Calculated on the basis of the CBS, author's calculation of projection for 2016

Prihvaćeni EU standardi u proizvodnji peradi, kao i otvorenost tržišta poljoprivredno-prehrambenih proizvoda, ugrozilo je mnoge domaće proizvođače, tako da se u 2016. godini očekuje daljnje smanjenje samodostatnosti, uz blagi porast potrošnje mesa per capita. Realno je pretpostaviti da će se razlika uvesti i to iz država nečlanica EU-a.

ZAKLJUČAK

Peradarski proizvodi imaju vodeće mjesto među hranom životinjskoga podrijetla, zahvaljujući relativno niskoj cijeni, visokoj hranjivoj vrijednosti te prikladnosti za preradu. Svjetska proizvodnja mesa peradi procjenjuje se na preko 100 milijuna tona. Najveći svjetski proizvođači su Brazil, Kina, SAD i EU. Najveći udjel u proizvodnji mesa peradi imaju brojleri. Druga vrsta po zastupljenosti je pureće meso, a najveći proizvođač je SAD. Kina je najveći proizvođač mesa gusaka i pataka.

EU u svjetskoj proizvodnji sudjeluje s oko 13% i samodostatna je proizvodnjom. Proizvodnja mesa peradi u Hrvatskoj sudjeluje s oko 0,25% ukupne EU proizvodnje mesa peradi. Stupanj samodostatnosti u proizvodnji mesa peradi u Hrvatskoj viša je nego kod drugih vrsta mesa i bio je između 80-90%, ali se očekuje njegovo daljnje smanjenje te bi se u 2016. godini domaćom proizvodnjom podmirivalo 82% potreba.

LITERATURA

- Bobetić, B. (2011.): Stanje proizvodnje i tržišta peradarske industrije Republike Hrvatske, *Stočarstvo*, 65 (2): 83.-88.
- Delgado, C.L (2003): Rising Consumption of Meat and Milk in Developing Countries Has Created a New Food Revolution. *Journal of Nutrition*, 133(11): 3907-3910.
- Državni zavod za statistiku (2015.): Statistički ljetopis 2014.
- Državni zavod za statistiku (2013.): Statistički ljetopis 2012.
- European Commission (2015): EU Market Situation for Poultry, Committee for the Common Organisation of the Agricultural Markets 19 February 2015.
- FAO (2006): World agriculture: towards 2030/2050: prospects for food, nutrition, agriculture and major commodity groups. FAO, Rome.
- FAOSTAT (2015): Production: Livestock primary dostupno na: <http://faostat3.fao.org/download/Q/QL/E> (13.3.2015.)
- Gajčević, Z., Škrčić, Z., Kralik, G. (2006.): Utjecaj pojave influence ptica na konzumaciju peradarskih proizvoda. *Krmiva* 48 3: 143.-148.
- Grgić, I., Gugić, J., Zrakić, M. (2011.): Samodostatnost Republike Hrvatske u proizvodnji grožđa i vina. *Agronomski glasnik*, 73(3): 113.-124.
- Grgić, I., Zrakić, M. (2015): Self-sufficiency of the Republic of Croatia in the production of beef, *Meso: prvi hrvatski časopis o mesu*, 17(1): 51.-56.
- Index Mundi (2015): Commodities Data, Agricultural commodities dostupno na: <http://www.indexmundi.com/> (13.3.2015.)
- Janječić, Z. (2005.): Prehrambena vrijednost i sastav mesa i masti peradi. *Meso: prvi hrvatski časopis o mesu*, 7(3): 11.-13.
- Linseisen, J., Welch, A.A., Ocke´, M., Amiano, P., Agnoli, C., Ferrari, P., Sonestedt, E., Chaję´s, V., Bueno-de-Mesquita, H.B., Kaaks, R., Weikert, C., Dorronsoro, M., Rodríguez, L., Ermini, I., Mattiello, A., van der Schouw, Y.T., Manjer, J., Nilsson, S., Jenab, M., Lund, E., Brustad, M., Halkjær, J., Jakobsen, M.U., Khaw, K.T., Crowe, F., Georgila, C., Misirli, G., Niravong, M., Touvier, M., Bingham, S., Riboli, E., Slimani, N. (2009): Dietary fat intake in the European prospective into cancer and nutrition: results from the 24-h dietary recalls. *European Journal of Clinical Nutrition*, 63: 61–80. doi: dx.doi.org/10.1038/ejcn.2009.75
- Mužić, S., Kralik, G., Raguž-Đurić, R., Janječić, Z., Bobetić, B. (2008.): Peradarska proizvodnja u Republici Hrvatskoj. *Krmiva* 50 (6): 353.-358.
- Pan, A., Sun, Q., Bernstein, A.M., Schulze, M.B., Manson, J.E., Stampfer, M.J., Willett, W.C., Hu, F.B. (2012): Red meat consumption and mortality: results from 2 prospective cohort studies. *Archives of Internal Medicine*, 172: 555.–563. doi: dx.doi.org/10.1001/archinternmed.2011.2287
- Raguž-Đurić, R., Žutinić, Đ. (2011.): Hrvatska i svjetska peradarska proizvodnja u razdoblju od 2005. do 2009. Godine. *Stočarstvo* 65 (2): 89.-107.
- Raguž-Đurić, R., Žutinić, Đ., Kolega, A., Mužić S., Savić, V., Prukner-Radovčić, E. (2006): Croatian poultry production in transition. *World Poultry Sci. J.*, 62: 354.-360.
- Scanes, C.G. (2007): The Global Importance of Poultry. Editorial: *Poultry Science*, 86 (6): 1057-1058. doi: dx.doi.org/10.1093/ps/86.6.1057
- Žutinić, Đ., Raguž-Đurić, R. (2008): Institutional support to Croatian poultry production. 43. hrvatski i 3. međunarodni znanstveni simpozij agronoma (Opatija, 18.-21. veljače 2008). *Book of Abstracts / Zbornik sažetaka*, Zagreb, 63-64.
- <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=47516> (16.3.2014.)
- <http://www.globalagriculture.org/report-topics/meat-and-animal-feed.html> (16.3.2014.)
- <http://www.vniipp.ru/EG2011.pdf> (16.3.2014.)

PRODUCTION AND SUPPLY BALANCE OF POULTRY MEAT IN CROATIA

SUMMARY

Poultry meat is an important protein source in the human consumption. The main factors that have a positive effect on the development of the poultry industry are short production cycle, relatively low cost and the lack of religious restrictions on consumption. Chicken meat has the biggest share in the structure of poultry meat. The paper objective was to calculate the level of self-sufficiency degree in poultry meat in Croatia in the period from 2000 to 2012 and the degree of self-sufficiency in 2016 based on the results obtained. The method of balancing was used for calculation of self-sufficiency degree. The degree of self-sufficiency in the production of poultry meat in Croatia is higher than in other types of meat being between 80 and 90%. However, further decrease is expected and in 2016 domestic production would meet 81.17% of the domestic needs.

Key-words: *poultry meat, production, consumption, balance, Croatia*

(Primljeno 25. ožujka 2015.; prihvaćeno 5. svibnja 2015. - Received on 25 March 2015; accepted on 5 May 2015)